

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Навчально-науковий інститут української філології
Кафедра української мови

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ОБСЦЕННА ЛЕКСИКА ТВОРЧОСТІ ЮРІЯ
АНДРУХОВИЧА»**

Виконала: студентка 2 курсу
групи Ukr1-M23
спеціальності 014 Середня освіта
(Українська мова і література)
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
Мельничин Ольга Андріївна

Керівник:
Беркешук І. С., кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри української мови

Рецензент:
Галайбіда О.В., кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської мови

Кам'янець-Подільський – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ОБСЦЕННОЇ ЛЕКСИКИ	8
1.1. Поняття обценної лексики та її функції.....	8
1.2. Класифікація обценної лексики в українській мові.....	16
1.3 Прагмалінгвістичний і дискурсивний підходи аналізу обценної лексики в українській мові.....	23
Висновки до I розділу.....	31
РОЗДІЛ II. ЯВИЩЕ ОБСЦЕННОЇ ЛЕКСИКИ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ЖИТТЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	33
2.1. Обценна лексика як явище постмодерністської літератури.....	33
2.2. Обценна лексика як засіб впливу на сучасне суспільство	41
2.3. Взаємозв'язок творчих ідей Юрія Андруховича із історично знаковими подіями.....	51
Висновки до розділу II.....	61
РОЗДІЛ III. ОБСЦЕННА ЛЕКСИКА ТВОРЧОСТІ ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА	63
3.1. Обценна лексика у романі «Московіада».....	63
3.2. Обценна лексика у романі «Рекреації».....	75
3.3. Юрій Андрухович про використання обценної лексики у своїй творчості	84
Висновки до розділу III.....	86
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	91

ВСТУП

Сучасна українська літературна мова, що має спільні для всіх її носіїв норми, є важливим надбанням української нації. Нормативність охоплює різні мовні рівні, зокрема й лексичний. Проте обширний словниковий запас літературної мови не використовується рівномірно всіма її носіями. У складі літературної лексики існують окремі пласти слів, активне вживання яких обмежується певними причинами. Це стосується лексики, що виходить за межі літературного вжитку і належить до категорії «нелітературної». До такої лексики відносять жаргонізми, просторіччя та лайливі слова, які дедалі частіше знаходять своє місце в українських художніх текстах. Активне використання ненормативної лексики, стилістично зниженої, стало однією з особливих рис української прози останніх десятиліть XX і початку XXI століття.

Така тенденція висуває перед мовознавцями низку важливих завдань, які потребують глибокого аналізу. Саме останні десятиліття демонструють виразну тенденцію до свідомого насичення художніх текстів нелітературною лексикою, що робить запропоноване дослідження актуальним. Така практика виразно простежується в романах Юрія Андруховича, яскравого представника українського постмодернізму, який використовує ці мовні засоби для художньої моделі постколоніальної реальності. На думку О. Гнатюка, читач у творах Андруховича часто сприймає лише сюжетну лінію і відчуває (або ж не відчуває) особливий присмак нелітературної мови, яка є своєрідним кривим дзеркалом автора. У ньому, як зауважує критик, можна випадково побачити частину себе, адже ці твори надто сучасні [3, 10]. Важливо зазначити, що мовні особливості українського постмодернізму, до якого належить творчість Андруховича, ще не отримали достатньої уваги з боку лінгвістів.

Зокрема, Л. Ставицька частково досліджувала це питання, акцентуючи на надмірному використанні жаргонізмів у постмодерністських текстах [6]. Проте переважно увага науковців зосереджувалася лише на жаргонізмах,

залишаючи поза аналізом інші ненормативні елементи, зокрема лайливі вислови та слова.

Актуальність теми дипломної роботи. У сучасній українській мові актуальність вивчення обсценної лексики зумовлена низкою факторів, серед яких соціокультурні зміни, мовна динаміка, а також прагнення до глибшого розуміння механізмів літературної творчості. Особливої уваги заслуговує творчість Юрія Андруховича, одного з ключових представників українського постмодернізму, який активно використовує обсценну лексику для створення художніх образів і моделювання постколоніальної реальності.

Вивчення обсценної лексики як частини мовної системи має важливе значення для розуміння динаміки мовної норми. Серед мовознавців відбуваються дискусії щодо статусу ненормативної лексики, її місця в мовній системі та впливу на літературну мову. З одного боку, обсценізми вважаються маргінальним явищем, яке порушує мовну етику. З іншого боку, вони є невід'ємною складовою живого мовлення і часто використовуються для вираження емоцій, посилення художнього ефекту або створення мовного портрета персонажа.

Обсценна лексика є не лише мовним, а й культурним феноменом. Її активізація у літературі свідчить про зміни у суспільстві, де дедалі частіше руйнуються традиційні норми і табу. У випадку української літератури ця тенденція набуває особливої ваги через постколоніальний контекст, у якому мовна свобода стає одним із інструментів деконструкції колоніальної спадщини.

Актуальність дослідження обсценної лексики у творчості Андруховича також зумовлена можливістю міждисциплінарного аналізу. Це явище знаходиться на перетині мовознавства, літературознавства, культурології та соціології, що дозволяє розглядати його у ширшому контексті. Зокрема, обсценізми можна аналізувати як соціальні маркери, які відображають зміни у суспільній свідомості, мовній політиці та культурній ідентичності.

Вивчення obscenної лексики також важливе у контексті перекладознавства. Переклад творів Юрія Андруховича іншими мовами потребує особливого підходу до передачі obscenної лексики, адже вона нерідко має унікальні культурні та мовні конотації, які складно відтворити в іншій мовній системі.

Таким чином, дослідження obscenної лексики у творчості Юрія Андруховича є актуальним як у літературознавчому, так і у соціокультурному контексті. Воно дозволяє глибше зрозуміти не лише мовні експерименти постмодернізму, але й ширші процеси, що впливають на українське суспільство, культуру і мову. Obscenізми у творчості Андруховича є важливим елементом його художнього методу, що ставить під сумнів традиційні уявлення про літературну мову і відкриває нові можливості для її інтерпретації.

Мета дипломної роботи – вивчення функціональної ролі obscenної лексики у творчості Юрія Андруховича, з'ясування її впливу на художню структуру текстів, а також на формування рецепції його творів у читачів, дослідити естетичні та стилістичні прийоми письменника, дослідити соціокультурний контекст, у якому вони функціонують.

Для досягнення мети дослідження визначено такі **завдання дослідження**:

- 1) проаналізувати теоретичні основи obscenної лексики як мовного явища та її функції в художньому тексті;
- 2) дослідити використання obscenної лексики в творчості Юрія Андруховича, визначити її стилістичні й смислові особливості;
- 3) визначити функції obscenної лексики в контексті ідейно-художніх завдань письменника;
- 4) розглянути зв'язок obscenної лексики із загальною поетикою творів Андруховича та її вплив на сприйняття тексту читачем.

5) оцінити соціокультурний аспект вживання обценної лексики в художньому тексті та його значення в контексті сучасного мовознавства.

Об'єкт дослідження – є художні твори Юрія Андруховича, які включають елементи обценної лексики. Зокрема, аналізу підлягатимуть романи «Рекреації» та «Московіада», що демонструють багатогранність авторського стилю та використання мовних засобів.

Предмет дослідження – функціональні особливості обценної лексики у текстах Андруховича, її роль у створенні художнього ефекту, а також соціальні та культурні імплікації використання ненормативної лексики у літературі постмодернізму.

Теоретико-методологічну основу дослідження займають праці українських та європейських дослідників, які вивчали мовні явища, зокрема обценної лексики. Серед українських учених важливими є праці українських мовознавців О. Потебні, Л. Масенко, Т. Гундорової, Миколи Рябчука, М. Грушевського, Л. Ставицької, А. Стельмаха та європейських – Д. Лагоржет, М. Фуко та інших, які досліджували функції табуйованих слів у мовній культурі, літературі та філософії.

Організація і база дослідження. Базовим закладом вищої освіти для здійснення дослідно-експериментальної роботи був Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі функціональних особливостей обценної лексики у творчості Юрія Андруховича. Попри велику кількість досліджень, присвячених творчості письменника, аспект використання ненормативної лексики залишається малодослідженим. Це дослідження пропонує новий підхід до вивчення текстів Андруховича, розглядаючи їх як складну систему, у якій обценізм виконують не лише стилістичну, але й ідеологічну роль.

Практична цінність дослідження полягає у можливості його використання у викладанні сучасної української літературної мови, зокрема

у курсах, присвячених літературі постмодернізму. Результати роботи можуть бути корисними для розробки методичних матеріалів, а також для подальших мовознавчих та літературознавчих студій, спрямованих на аналіз мови творів в сучасній українській літературі.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (61 позиція). Загальний обсяг роботи – 95 сторінок (основний текст – 78 сторінок).

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформовано мету, завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет і наукову новизну роботи.

Перший розділ «Теоретичні проблеми вивчення obscenity лексики». присвячений аналізу теоретичних підходів до вивчення obscenity лексики та її функцій.

У **другому розділі** – «Явище obscenity лексики як невід'ємна частина життя сучасного суспільства» проаналізовано, яку роль obscenity відіграють у нашому житті та як вони стали засобом впливу на читачів.

У **третьому розділі** «Obscene лексика у творчості Юрія Андруховича» проаналізовано соціокультурний контекст використання obscenity мів у творчості письменника, згруповано їх за класифікаціями.

У **висновках** підсумовано основні результати дослідження та запропоновано напрями для подальших літературознавчих студій.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати дослідження, ми дійшли висновку що обценна лексика у творчості Юрія Андруховича є важливим елементом його художньої мови, яка виконує багатоаспектну функцію та викликає значний інтерес у літературознавців, мовознавців і читачів. Твори письменника демонструють використання обценізмів як частини складної художньої структури, яка підтверджує багатогранність його творчих інтенцій, включаючи емоційно-експресивну, стилістичну, іронічну та естетичну функції.

Результати дослідження підтверджують, що обценна лексика є не лише мовним явищем, а й важливим культурним і суспільним феноменом, який відображає зміни в суспільстві, динаміку мови та тенденції до руйнування мовних табу. У контексті творчості Юрія Андруховича вона стає інструментом деконструкції традиційних мовних норм, засобом створення іронічної дистанції, а також методом підсилення емоційного і художнього впливу. Зокрема, у романах «Рекреації» і «Московіада» використання обценної лексики відіграє ключову роль у формуванні автентичності персонажів і відображенні соціальних, культурних та ідеологічних контекстів.

Ми визначили, що обценна лексика в творах Андруховича функціонує на різних рівнях: як елемент мовної гри, спосіб підкреслення карнавальної атмосфери, засіб критики соціальних та політичних явищ, а також як інструмент створення інтимності чи ідентифікації з читачем. Ця лексика є ключовою для передачі психологічного стану персонажів, створення мовного портрета та посилення художньої виразності тексту. У багатьох випадках обценізми використовуються як засіб протиставлення офіційної риторики чи ідеологічного наративу, що відображає постмодерністську природу творчості Андруховича.

Особливий інтерес викликає прагматична та стилістична роль обсценної лексики в художніх текстах. Вона допомагає автору досягти стилістичної гнучкості, створювати поліфонічний дискурс і гармонійно поєднувати різнорівневі елементи мови. Важливою є здатність Андруховича використовувати обсценізми в «контрольованому» контексті, де вони не стають самоціллю, а органічно вписуються в художню тканину тексту. Ця мовна стратегія дозволяє досягати балансу між провокативністю і смаком, створюючи ефект «стилістичного бунту» без втрати художньої якості.

Соціокультурний аспект обсценної лексики в творчості Андруховича є важливим елементом дослідження. У його текстах вона слугує як засіб маніфестації мовної свободи та деконструкції колоніальної спадщини. Обсценна лексика в цьому контексті відображає не лише лінгвістичні зміни, але й глибокі трансформації суспільної свідомості, де мова стає інструментом боротьби за культурну ідентичність та деколонізацію мовного простору. У текстах Андруховича обсценізми використовуються для висвітлення соціальних нерівностей, абсурдності бюрократичної системи та іронічного зображення радянської і пострадянської дійсності.

У дослідженні ми зацентрували увагу на міждисциплінарному підході до аналізу обсценної лексики в творчості Юрія Андруховича. Об'єднання лінгвістичних, культурологічних, соціологічних та літературознавчих методів дозволяє глибше зрозуміти функціональність обсценізмів у текстах письменника. Зокрема, прагмалінгвістичний і дискурсивний аналізи показують, що обсценна лексика може виконувати різноманітні функції: від емоційного розрядження до маніпуляції громадською думкою чи посилення драматизму художніх ситуацій. Цей підхід також дозволяє оцінити роль обсценної лексики як засобу створення іронії, гротеску та карнавалізації художніх текстів.

Аналіз творчості Юрія Андруховича, зокрема його романів «Московіада» та «Рекреації», показало, що обсценна лексика інтегрована у його тексти як невід'ємний елемент художньої структури. У романі

«Московіада» вона використовується для передачі абсурдності та хаотичності пострадянського простору, відображаючи занепад і безвихідь. Обсценна лексика слугує інструментом емоційного впливу на читача, допомагаючи створити атмосферу напруги та конфлікту.

У романі «Рекреації» обсценна лексика також займає важливе місце, проте її функції змінюються. Тут вона стає символом свободи та бунту проти умовностей. Герої Андруховича, використовуючи ненормативну лексику, демонструють свою належність до іншої реальності, де правила традиційної культури не мають сили. Це створює ефект карнавальності, у якому руйнуються межі між високим і низьким, дозволеним і забороненим. Таким чином, обсценізми стають частиною авторської іронії та гри зі значеннями. Особливо цікавим є ставлення самого Андруховича до використання обсценної лексики у його творчості. У своїх інтерв'ю та публікаціях він зазначає, що це не просто провокація, а спосіб передачі реальності. Для автора важливо, щоб мова його текстів відповідала тому, що він хоче сказати, і якщо для цього потрібно використовувати обсценізми, то він вдається до них без вагань. Це підкреслює його відмову від традиційних обмежень та готовність експериментувати з формою і змістом.

Не менш важливим є висвітлення проблеми перекладу обсценної лексики творів Андруховича іншими мовами. Дослідження показало, що обсценізми мають специфічні культурні конотації, які складно передати іноземною мовою без втрати стилістичної та емоційної насиченості тексту. Це вимагає від перекладача глибокого розуміння як контексту твору, так і мовної специфіки обсценної лексики.

Таким чином, результати дослідження підтверджує, що обсценна лексика є невід'ємною складовою творчого методу Юрія Андруховича, яка відображає його індивідуальний стиль і місце в українській постмодерністській літературі. Вона є частиною складної художньої системи, яка дозволяє письменнику розкривати багатовимірність людської природи, створювати іронічну дистанцію між автором і читачем, а також формувати

гостру критичну перспективу на соціальні та культурні явища. Попри критику, спрямовану на надмірне використання обценізмів, дослідження доводить, що ця лексика у творах Андруховича виконує значущу стилістичну і художню функцію, підкреслюючи постмодерний характер його творчості.

Загалом, дослідження обценної лексики у творчості Юрія Андруховича дозволило глибше зрозуміти її функції та значення. Вона є не лише мовним явищем, але й соціальним і культурним феноменом, що впливає на сприйняття текстів і формування літературної традиції. Творчість Андруховича демонструє, що обценна лексика може бути важливим інструментом художнього вираження, який допомагає автору створювати яскраві образи та передавати складні ідеї. У контексті сучасної української літератури це відкриває нові можливості для інтерпретації текстів та розширення мовних меж.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрухович Ю. Андрухович про нецензурну лайку в книжках: це, передусім, слова. Режим доступу : https://galinfo.com.ua/news/andruhovych_pro_netsenzurnu_layku_v_knyzhkah_tse_peredusim_slova_132384.html [дата звернення : 13.10.2024]
2. Андрухович Ю. Два романи. Івано-Франківськ: Лілея-НВ. 2014. 480 с.
3. Андрухович Ю. Московіада. Львів: Видавництво Старого Лева. 2023. 232 с.
4. Андрухович Ю. Постмодернізм – не напрям, не течія, не мода. Слово і Час. 1999. № 3. С. 23-28.
5. Андрухович Ю. І. Рекреації. Київ: Фабула. 2017. 204 с.
6. Анісімова Н. Український поетичний авангард кінця ХХ століття: [Ю. Андрухович та літ. група «Бу-Ба-Бу»]. *Дивослово*. 2003. № 6. С. 2-10.
7. Білик М. Використання обценної лексики в сучасній літературі: проблеми та перспективи. *Молодий вчений*. 2019. №2. с. 78-81.
8. Боднар І. Юрій Андрухович: поетика дискурсу і культурна ідентичність. Львів : Кальварія, 2011. 348 с.
9. Борис С. Іронія і самотворення ідентичності в романах Юрія
10. Андруховича. Режим доступу : <https://ji.lviv.ua/n26texts/borys.htm> [дата звернення : 15.10.2024]
11. Бузько С. Оказіональні фразеологізми в текстах сучасної української прози. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2014. Вип. 11. С. 152–157. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2014_11_21 [дата звернення : 13.10.2024]
12. Бура О. Інтимність і слово в прозі Юрія Андруховича. Львів : Новий Світ-2000, 2013. 288 с.
13. Вечір М. Феномен карнавалізації у прозі Юрія Андруховича (за романом «Рекреації»). Перша спроба. *Студентська наукова творчість*: Збірник матеріалів, 2009. № 2. С. 13–17.

14. Вуківська І. Ексклюзивна культура Юрія Андруховича. Київ : *Дух і літера*, 2016. 240 с
15. Гнатюк О. Авантюрний роман і повалення ідолів. Ю. Андрухович. Рекреації : романи. Київ : Час, 1997. С. 10–27.
16. Горіна Ж. Експресія стилістично-зниженої лексики в романі Ю. Андруховича «Московіада». Режим доступу : http://obrii.org.ua/usec/storage/article/Horina_2023_38.pdf [дата звернення : 13.11.2024]
17. Громова Н. Мовні контрасти як засобів експресивності у творах О. Забужко та Ю. Андруховича. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. 2011. Вип. 16. С. 357–360. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spml_2011_16_86 [дата звернення : 6.10.2024]
18. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. Київ : Видавництво «Часопис»“Критика”», 2005. 264 с
19. Данильчук О. Постмодернізм: характерні особливості та проблеми розвитку: методичні вказівки. Миколаїв: НУК, 2008. 60 с.
20. Дроздовський Д. Ловець «Таємниці» Юрій Андрухович, або Сім днів, які змінили світ. Кур'єр Кривбасу. 2007. № 7/8. С. 354–359
21. Енциклопедія постмодернізму / за ред. Чарльза Е. Вінквіста та Віктора Е. Тейлора ; [пер. з англ. Віктор Шовкун]. Київ : Основи, 2003. 503 с
22. Журавель В. Мово-стилістичні особливості роману «Мосоквіада» Юрія Андруховича. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету*. 2018. №5. с. 126-129.
23. Затонський Д. Про модернізм і модерністів. Київ. 1972
24. Калинська Л. Поетика постмодерністського українського роману: Юрій Андрухович «Перверзія». Київ: Знання, 1998. 32 с.
25. Калинська Л. Прозова творчість Юрія Андруховича як феномен постмодернізму. Київ, 2000. 18 с.

26. Калита О. Засоби іронії в малій прозі (кінець XX – початок XXI століття). Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. 238 с.
27. Касьянов О. Мова і стиль Юрія Андруховича у романі «Рекреації». *Література і культура Поділля та Прикарпаття: науковий збірник*. 2012. №30. с. 33-42.
28. Ковбасенко Ю. Література постмодернізму: по той бік різних боків. Режим доступу : <http://ae-lib.org.ua/texts/kovbasenko.postmodernism.ua.htm> [дата звернення : 9.10.2024]
29. Кравченко А. Молода українська проза. Київ : Знання, 1990. 254 с.
30. Мацько Л. Мовні засоби вираження іронії в сучасній українській малій прозі. автореф. дис. канд. філол. наук. Київ: 2006. 30 с.
31. Мельничук М. Орієнтація на рецептивного ширма. *Сучасна література*. 2011. № 4. с. 127-142.
32. Москалець К. Незадоволення твором (Про роман «Московіада»). *Сучасність*. 1993. №9. С.14 – 44.
33. Олексій К. Лайлива лексика у прозових творах Юрія Андруховича: структурно-семантичний аналіз. Режим доступу: [Npkpnu_fil_2011_28_95.pdf](#) [дата звернення : 11.11.2024]
34. Павлишин М. Канон та іконостас. Київ. 1997. 284 с.
35. Павлишин М. Що перетворюється в «Рекреаціях» Ю. Андруховича? *Сучасність*. 1993. № 12. С. 115-127.
36. Пахльовська О. Українська культура у вимірі «пост»: посткомунізм, постмодернізм, поствандалізм. // *Сучасність*. 2003. № 10. С. 70–84.
37. Поліщук О. Позиція персонажа в українській постмодерністській прозі. *Слово і час*. 2003. № 2. С. 37–42.
38. Савицька Л. Слово про мову. *Дивослово*. 2003. №1. С. 20-23.
39. Скаліцкі М. «Якби ви знали, з якого сміття...» Про повість Ю. Андруховича «Рекреації». *Сучасність*. 1993. №9. С. 157-161.
40. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація

- української мови. Київ: Критика, 2005. 464 с
- 41.Ставицька Л. Проблеми вивчення жаргонної лексики: соціолінгвістичний аспект. *Українська мова*. 2001. № 1. С. 55–68.
 - 42.Ставицька Л. Український жаргон: словник. Київ : Критика, 2005. 495 с.
 - 43.Словник іншомовних слів за ред. О. С. Мельничука. – 1-е видання, Київ: Головна редакція «Українська радянська енциклопедія» (УРЕ), 1974. 776 с.
 44. Рябчук М. Замість післямови до «Рекреацій». *Сучасність*. 1992. № 2. С. 12 – 33; № 3. С. 48 – 60.
 45. Руденко С. Чиїм шляхом? [Про літ. Стиль письма Ю. Андруховича]. *Слово і Час*. 1993. № 10.
 46. Сахарчук Н. Реалізація суб'єктивно-авторського начала у постмодерних автокоментарях Ю. Андруховича та Ю. Іздрика *Літературознавчі обрії. Праці молодих учених*. Зб. наукових праць. Вип. 19. Київ: Ін-т літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, 2014. С. 213 – 218.
 - 47.Семків Р. Творчість Юрія Андруховича у контексті стильових пошуків української літератури кінця ХХ ст. Після постмодернізму. Київ. 2012. С. 70-82
 - 48.Тарнашинська Л. Юрій Андрухович: «Можливо, я дочекаюся вже
 - 49.завтра?» *Літ. Україна*. 1998. С. 15.
 50. Тепшич А. І. Мовна гра як домінанта постмодерного дискурсу (на матеріалі прозових творів представників станіславського феномена): монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 192 с.
 51. Ткачук М. Літературний процес 90-х років ХХ століття. *Українська мова і література*. 2000. №22. С. 1-6.
 52. Харчук Р. Покоління постепокси. Проза. *Дивослово*. 1998. № 1. С. 38-50.

53. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Навчальний посібник. Київ : Вид-цтво «Академія», 2008. 248 с.
54. Харчук Р. Юрій Андрухович не для дітей. *Дивослово*. 2006. № 12. С. 1-29.
55. Храмова І. (2015). Циклопічні уявлення у романах Ю. Андруховича «Москвіада» та «Перверзія». *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. № 36. с. 159-164.
56. Цапліна І. Феномен творчості в романі Ю. Андруховича «Рекреації». URL: <http://www.zsu.zp.ua/99/1-article.php> [дата звернення : 5.09.2024]
57. Чабаненко В. Основи мовної експресії. Київ : Вища школа, 1984. 165 с
58. Шебеліст С. Мовно-стилістичні новації в есеїстиці Юрія Андруховича. Мова та стиль ЗМІ. Київ, 2007. С. 3. Режим доступу: [knp101_122-124.pdf](#) [дата звернення : 30.10.2024]
59. Шевченко Т. Образ «своєї території» як концептуальний засіб вираження світобачення в есеїстиці Ю. Андруховича. Проблеми сучасного літературознавства. 2011. № 15. С. 273-289.
60. Юрчук О. Сучасна стратегія бароко. Модифіковані риси бароко в українській літературі кінця ХХ століття. Житомир, 2008. 152 с.
61. Яровий О. Постмодернізм – це антибуття. *Слово і час*. 2002. № 4. С. 69–70.
62. Ячменьова М. Типологія романів Юрія Андруховича. Режим доступу : <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/kultura/visim-z-polovynoyu-vid-yuriya-andruhovycha> [дата звернення: 15.10.2024]